

לפעמים רפיון הרצון (מנוע החיים) לא מעיד על חולשת אופי

1. כ. ברפיון הרצון (לעשות טוב), הגורם כמה מכשולים, אשם הרבה חסרון הכח הגופני (חולשה פיזית), אף שגם הוא אחוז בכמה גורמים מוסריים, מ"מ בתקון התשובה צריכים לדקדק על כל הגורמים לרפיון הרצון, ולהשתדל בתקון כללי, בין ביחש המוסר והטוהר הרוחני בין ביחש הגוף וחזוק כחותיו, כדי שיהיה האומץ הנפשי מצוי ביתר תקון ושכלול בסיסי.

2. הערות הרב פילבר

48. בהלכות דעות (פ"ד ה"א) כותב הרמב"ם: "הואיל והיות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא, שהרי אי אפשר שיבין או ידע דבר מידיעת הבורא והוא חולה". אלא שמדברי הרמב"ם משמע שחלישות הגוף מונעת את הידיעה, וכאן מוסיף רבינו שחלישות זו גורמת אף לפגמים מעשיים. (ועיין לקמן הערה 72).

49. המגבלות הגופניות משפיעות על עולמו המוסרי של האדם בשני אופנים: א. בעשיית מעשים שלא יעשו, מפני שלאדם אין הכח לרסן את המשיכה אליהם. ב. באי עשיית מעשים שהיו צריכים להעשות.

התיחסות נפשית נכונה לפער בין הרצוי למצוי בחיים

1. כא. כשמצירים דברים נשגבים, שאנו רחוקים מקנינם ומרכישתם בפועל, צריכים אנו לדעת, שהרחוק הזה איננו כ"א רחוק גופני ולא נפשי. ע"כ לתשובה אנו צריכים, כדי שנהיה קרובים לאור האידיאלי המתנוצץ ברעיוננו: אבל לא לבא לידי עצבות ובטול המטשטש את אומץ החיים כ"א בטול פנימי עדין, המשפיל את הצד המכוער שבנו ומרומם את כל מהות הטוב והעדין, "ימין ד' רוממה, ימין ד' עושה חיל".

2. הערות הרב פילבר

74. ההתבטלות היא ענף ממדת הענוה, והענוה היא אחת המדות המאפיינות את בעל התשובה (עיין לעיל פרק ג הערה 6). אך ישנן שתי התבטלויות: האחת, ביטול המכוון להשפיל את הצד המכוער שבאדם בלבד, והוא ביטול חיובי. השני, ביטול שאינו מבחין בין טוב לרע, המבטל את הכל, ביטול כולל זה הוא המטשטש את אומץ החיים.

75. במסכת סוטה (מז, א) מובא: "...שמאל דוחה ימין מקרבת". אף כאן, הביטול הפנימי העדין המשפיל את הצד המכוער, מקביל ל"שמאל דוחה". ואילו ה"ימין מקרבת", היא המרוממת את כל מהות הטוב העדין. ויתכן גם לומר, שימין רוממה, היא הימין המרוממת את מהות הטוב, ואילו ימין העושה חיל, היא הימין המשפילה את הצד המכוער. ואז שניהם נעשים בימין.